

pa daje mnogo zanimivega tudi širšemu krogu.

Avtor sam je doma izpod Šmarne gore, kamor je večkrat pripeljal tudi svoje inozemske kolege-botanike, ki so občudovali izredno pestrost rastlinstva, še bolj pa so se čudili temu, da o takšni točki v neposredni bližini glavnega mesta še ni bilo napisano nobeno ustrezno delo. Tako je avtor v tej knjigi preveril in zbral ugotovitve svojih predhodnikov in sodobnikov, hkrati pa kot domačin in strokovnjak dodal še veliko svojega.

V uvodnem delu so prikazane osnovne značilnosti raziskovanega območja (lega, geološke, pedološke in klimatske razmere). Najobsežnejše poglavje govori o flori praprotnic in cvetnic. Čeprav obravnava delo le slabo tisočinko površine Slovenije, pa raste tukaj kar dobra četrtina vseh registriranih rastlinskih vrst. Knjigo odlikuje dokaj natančen opis nahajališč 832 vrst. Na podoben način je opisana tudi mikoflora z 263 ugotovljenimi vrstami gob. V posebnem poglavju o vegetaciji so na kratko prikazane gozdne združbe.

V zaključku je poudarjeno, da knjiga strokovno utemeljuje in podpira predlog, da bi Šmarno goro razglasili za krajinski park. Avtor se zaveda dejstva, da je prišlo v preteklosti do hudega iztrebljanja zlasti črnega teloha s strani nezaveščenih obiskovalcev, zato predlaga zaščito nekaterih rastlinskih vrst. — Sledi še seznam literature, abecedno kazalo rastlinskih vrst ter priloga s 5 zemljevidi in 47 barvnimi fotografijami.

Knjiga, čeprav strokovna, bo našla med številnimi planinci in obiskovalci Šmarne gore in njene okolice množico takih, ki jih rastlinski svet zanima, ki so naravovarstveno ozaveščeni in ki bi radi svoje vedenje na tem področju še poglobili. Vsem tem velja – mimogrede – informacija, da je pred izidom nova, razširjena, že dolgo pričakovana izdaja »Male flore Slovenije«.

Če rastline spoznavamo, jih znamo tudi ceniti in če jih cenimo, jih znamo tudi varovati, saj so del naše naravne dediščine.

Drago Cencič

Slovenski klasični kras

Inštitut za raziskovanje krasa pri Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti je ob sofinanciranju javnega zavoda Park Škocjanske jame in s svojimi sodelavci pripravil in izdal obsežno monografijo o slovenskem klasičnem krasu. Knjiga je izšla kot prispevek Slovenske nacionalne komisije za UNESCO v počastitev 50-letnice UNESCO. Zato je to delo izšlo le v angleščini. S slovensko izdajo bomo to knjigo in tudi kras približali še širšemu krogu ljubiteljev naše kraške pokrajine. Leto 1996 je bilo jubilejno za slovenski kras, saj je tedaj minilo 10 let, odkar so Škocjanske jame, ena od treh jam na svetu, kot edini spomenik iz Slovenije vpisane v seznam svetovne dediščine pri UNESCO.

Knjigo Slovenski klasični kras je napisala skupina 23 avtorjev – strokovnjakov z različnih področij. Ta monografija ni ne znanstveno delo, ne priručnik, pač pa so posamezna poglavja napisana tako, da so dostopna tako širokim ljudskim množicam kot tistim, ki že nekaj vedo o Krasu in o krasu, ne nazadnje pa tudi strokovnjakom, ki bodo ob tej knjigi pridobili marsikatero novo spoznanje.

V knjigi sta obdelana predvsem kamen kot bistveni element tega področja in človek, ki si je prilagodil življenje na tem revnem svetu. V prvem delu so posamezna poglavja posvečena geografiji, geologiji, morfologiji, klimatskim posebnostim, hidrologiji, speleologiji, prsti in rasti ter nadvse pomembni naravni in kulturni dediščini; v drugem delu pa lahko preberemo teme naselitev krasa in sledovi človeka v jamah, poselitev prebivalstva in gospodarstvo, etnografski portret krasa z njegovimi posebnostmi, značilna arhitektura z zasnovo naselij in domačij ter gradov.

Tudi slikovno gradivo pove izredno veliko, saj je z 277 ilustracijami v različnih barvah in različni tehniki povedano tudi laiku mnogo lepega za oko in spomin. Pregledni zemljevidi so primeren kažipot za popotnike in kolesarje v tem ne preveč hri-

bovitem svetu. Delo je uredil dr. Andrej Kranjc, vzorno natisnila pa tiskarna Planprint iz Ljubljane.

Ciril Velkoverh

Nova knjiga o Kumu

Malo gorá si je doslej prisluzilo svojo publikacijo. Z lepo urejeno izdajo je med te maloštevilne izbranke letos poleti stopila gora Kum na Dolenjskem, ko sta urednik Jože Potrpin in založba Družina tudi nas razveselila z zbornikom, ki nosi simboličen naslov Srce slovenske zemlje: kumski zbornik; posvečen je predvsem Kumu, deloma pa tudi Kumljanskemu pogorju. Na vrhu sta včasih kraljevali dve cerkvi, sv. Neže in sv. Jošta, pred desetletji pa se je cerkvena sv. Jošta morala umakniti zahtevam novega časa, televizijskemu oddajniku. Kum, ki ga imenujejo tudi zasavski ali dolenski Triglav, je kar klical po zbirki številnih objav o sebi.

Temu se je odzval urednik Jože Potrpin, sicer doma iz Zagrada pri Radečah, to je na prisojni strani Kumljanskega, ki si je zadal nelahko nalogo, da zbere, izbere, uredi in objavi čim več doslej napisanih sestavkov o Kumu. Uspelo mu je zbrati zavidljivih 59 že tiskanih samostojnih del, člankov ali pesmi, med njimi pa tudi nekaj odlomkov iz večjih del.

Samemu zborniku je uvodno besedo o simbolu gore in svojem videnju Kuma in človeka v tem okolju podal Janez Juhant, dekan Teološke fakultete v Ljubljani.

Izbor se začne s Trubarjevo omembo Kuma v Katehismusu z dvejma izlagama iz leta 1575, nato sledijo trije odlomki iz Valvasorjeve Slave (1689), celoten sestavek o tedaj obsežnejši župniji Svibno, kamor sta spadali obe cerkvi, pa je vzorno prevedel arhivar Franca Baraga.

Slede članki, ki so bili objavljeni v periodiki od leta 1858 dalje. Urednik se je odločil za preglednejši način ureditve člankov, to je – če se je pojavil članek najprej npr. v Slovenskem glasniku, je najprej objavil vse članke iz te revije, potem pa je poskušal kronološko uvrstiti objave iz naslednje revije.

V Slovenskem glasniku so izšle omemba Kuma v **Levstikovem** Popotovanju od Litije do Čateža, najbolj splošno znan prispevek o Kumu pa je **Erjavčev** spis Eno nač na Kumu, ki ga v zborniku zasledimo tudi v prekmurskem prevodu.

Več sestavkov je iz katoliškega časopisa Zgodnja Danica; grof **Barbo** iz Rakovnika na Dolenjskem je objavil v njej pesniško nacionalno vizijo Občutki popotnikov na Kumu. Iz osrednje revije Ljubljanski zvon sta ponatisnjena **Trdinova** legenda o Kameniti kravi na Kumu ter pomemben umetnostno-zgodovinski spis **Frana Podkrajška** Znamenitosti na Sv. Kumu.

V katoliški reviji Dom in svet sta izšli pesnitev **Antona Hribarja** Kumski romar ter narodno buditeljska verzifikacija **Leopolda Lenarda** Sveti Kum, kjer se Kum pojavlja v simboli vlogi, v Koledarju Družbe sv. Mohorja za leto 1903 pa je geograf **Fran Orožen** napisal opazen članek Sveti Kum.

Sožitje romarjev in (ali) planincev predstavljajo zapisi v Planinskem vestniku. Že v prvem letniku v letu 1895 se pojavita dva krajša zapisa, potem si sledijo objave vse do obsežnejših člankov.

Suhoparno je naštevati še ostale članke, od katerih so opaznejši zapisi avtorjev **Jožeta Županciča**, duhovnika **Lavtizarja**, **Rada Radeščka**, **Francija Petriča** in urednika,

Podobica zavetnikov s Kuma, sv. Neže in sv. Jošta, med njima Kum s cerkvama

Na Kumu 30. septembra 1998

Foto: Jože Potrpin

pesem **Ivana Sivca**, ter v vodnikih **Badjura** in **Maherja**. Poseben užitek je prebrati sestavek **Matjaža Kmecla** o Rodežu, ki se sicer samo posredno dotika Kuma, bolj Kumljanskega. Trije sestavki zajemajo tematiko o slikarjih na Kumu.

Poleg romarjev in planincev v novejšem času zasledimo na Kumu še televizijce. Predstavljena sta samo dva dokumenta iz arhiva: zapis pogojev škofijskega ordinariata za postavitev oddajnika na mestu cerkve sv. Jošta ter porušitev le-te in kupoprodajna pogodba, oboje iz leta 1960.

Zbornik zaključujejo urednikovi zapisi pripovedi domačinov o romarski nedelji.

Urednik se je domiselno posvetil tudi ureditvi kazal, ki po abecedni navajajo uporabljene vire in literaturo: najprej monografije, sledi seznam periodike ter abecedno kazalo avtorjev zapisov z vsemi bibliografskimi navedbami. Posebej sledi še abecedni seznam avtorjev z letnicami življenjskega kroga ter oznakami delovanja. Zaradi različne tipografije je tudi kazalo zbornika pregledno.

Predstavljenega je tudi veliko slikovnega gradiva. Zbranih je precej starih fotografij, ki predstavljajo tudi podrti Joštovo cerkev, sedanjo cerkev, njeno notranjost, dva posnetka podobic zavetnikov Kuma. Precej posnetkov je barvnih, največ pa je novih črno-belih. Dodan je zemljevid širše umestitve Kuma.

Zbornik je opozoril še na eno odpr-

to vprašanje – pridevniška poimenovanja romarske nedelje ter okolja; doslej so v leksikonih bili navajani prebivalci pobočja Kuma kot Kumljanci, pokrajina Kumljansko, pridevnik kumljanski. Erjavec, Jeran in Orožen uporabljajo krajše knjižno ime Kumljani.

Dalo bi se torej slutiti, da so včasih ljudje čutili razliko med kumljanski in kumski. Kumljanski se je nanašal na širše področje Kuma z njim vred, kumski pa naj bi bil vezan samo na Kum sam. Se pa ta določnost čedalje bolj zabrisuje, saj na določenem delu nedeljo poimenujejo kumelsko, urednik dosledno kumensko, knjižno sedaj čedalje večkrat kumsko nedeljo. Tudi domačini se že ne znajo več odločiti med kumsko, kumensko ali kumelsko.

Ti doslej objavljeni zbrani sestavki pričajo, da je o Kumu in Kumljanskem bilo že precej napisanega, toda pozabljenega in skritega. Škoda je, da urednik v uvodu ni napisal, s kakšnimi težavami se je ubadal ter tudi, koliko gradiva je moral izločiti. Urednik pa spodbuja tudi nastanek zbornika novih znanstvenih izsledkov in razprav z vseh področij, ki se tičejo Kuma.

Drago Samec

Naše jame, 39. letnik

Z lansko letnico izida je – nekoliko iz denarnih in nekoliko iz uredniških vzrokov – šele letošnjega oktobra 549